

گلابتون دوزی هنر زنان هرمز گانی

ظرافت زردوزی ها و گل دوزی های ایرانی را که به باور خودش برتر از گلدوزی های اروپاییان و ترکان بوده را ستوده است.

اما آنچه از آثار و شواهد بدست آمده، گلابتون دوزی از زمان هخامنشیان تاکنون در ایران رواج داشته که بیشتر با استفاده از نخ های طلا و برای تزئین لباس های پادشاهان و درباریان بوده به طوری که در آثار گلابتون دوزی که از عصر صفویه به جا مانده تا ۵۰ درصد طلا در نخ های آن به کار رفته است.

آنچه در تولید و آفرینش این هنر دارای اهمیت است ابزار کار بسیار ساده ای است که به راحتی در دسترس است. کمائی چوبی همانند دایره ای الک مانند است که به آن «کمان» و در زبان محلی «کم» می گویند.

پارچه را روی «کم» می کشند، دور دایره را محکم با بند یا کش می بندند تا مانند روبه دف محکم شود، قلبی که به وسیله آن کار دوخت انجام می شود و نخ گلابتون که عموماً با روکش طلا یا نقره تولید می شود، ماده اصلی کار این هنر است.

گلابتون نخ های ابریشمی هستند که دارای روکش طلا یا نقره بوده و به طور معمول حدود ۲ تا ۳ درصد مقدار طلای این رشته هاست. اما در حال حاضر به دلیل گرانی طلا، نخ های گلابتون با روکش فلزی زرد یا سفید (ماستی) و عمدتاً در کشور پاکستان تولید می شود البته ناگفته نماند امروزه گلابتون در رنگ های مختلف در بازار وجود دارد.

بیشتر پارچه های به کار برده شده برای هنر گلابتون از جنس ماهوت، مخمل، اطلس، ابریشم، پشم، تافته و حتی کرباس است که امروزه بیشتر از پارچه های ساتن برای نقوشی همچون پیچک ترنج، گل ساعتی، نقش محرابی، گل های اسلیمی، گل های ختایی، نقش بازوبندی، بته روحی، محرماتی یا ستونی، بته جقه ای، سروچه و انواع گل ها استفاده می شود.

در گذشته این نقوش بیشتر برای تزئین لباس و لبه لباس ها کاربرد داشت که مستقیم یا روی پارچه لباس دوخته می شد و یا به صورت نوار و قیطان برای تزئین لبه یقه، آستین و... کاربرد داشت، اما امروزه علاوه بر لباس برای تزئین دیوارکوب، جای قرآنی، سجاده، جانماز، کلاه، روبه کوسن، روبه بالش، پرده، بقچه، پشتی، کیف پول، قلم دان، جای شانه، سرمه دان و... استفاده می شود.

تن باریک نخ های طلایی به سرعت از میان تار و پود پارچه رد می شود، زنجیره وار بازوانشان در هم حلقه می شود و نقش گلابتون با یاری دستان هنرمند زنان جنوب که برگرفته از ذهن خلاق و پویایشان است بر دل لطیف پارچه نقش می بندد.

گلابتون دوزی یکی از برجسته ترین جلوه های هنر زنانه در جنوب کشور و برگرفته از فرهنگ، اقلیم، سبک زندگی، باورها و آداب و رسوم این منطقه است و به نام های کم دوزی، کمان دوزی، برو دوزی و زری دوزی نیز شهرت دارد.

گلابتون دوزی یکی از رو دوزی های سنتی ایران است که جنبه تزیینی داشته و در بیشتر نقاط ایران رواج دارد، اما این هنر بیشتر مخصوص بانوان هرمزگانی به خصوص بندرلنگه است و کمتر خانواده ای را می توان در این منطقه یافت که به نوعی با هنر گلابتون دوزی درگیر نباشد.

تاریخچه گلابتون دوزی همانند بسیاری از هنر های ایرانی به طور دقیق مشخص نیست، اما بر اساس روایت تاریخ، ۱۰۵ سال قبل از میلاد مسیح بنا به یک سنت، دولت چین برای بر سر مهر آوردن همسایه، قطعاتی از پارچه ای زربافت و زردوزی شده را همراه با نمایندگانی به ایران فرستاد و ۷۳۳ سال بعد، یعنی در سال ۶۲۸ میلادی، هنگامی که هراکلیوس، دستگردا تصرف و غارت کرد، گرانبهاترین غنایمی را که به دست آورد «زردوزی» های ایرانی بود و همین روایت تاریخی سبب شد این تصور در اذهان بنشیند که برای اولین بار زردوزی از چین به ایران راه یافته، حال آنکه نتیجه کاوش های باستان شناسی در روسیه حکایت از آن دارد که در سده سوم پیش از میلاد زردوزی و تولید پارچه های زربافت در ایران رواج داشته و ایرانیان به وسیله نخ های زرین که به ظرافت تابیده شده بود تصویر برگ مو و پیچک را روی پارچه های پشمی دوخته بودند که در قرن های بعد سوزن دوزی های بیزانس (همسایه ایران) تقلیدی از این هنر ایرانی بود.

با هجوم مغول ها، عناصر هنر چینی نیز به «زردوزی» ایران راه یافت. اگرچه هیچ اثری از «زردوزی» های این دوره در دست نیست، اما ادامه آن قطعاً به قرن پانزدهم، شانزدهم و هفدهم میلادی کشیده شده است به طوری که شاردن در سیاحت نامه خود بارها

این سنگ و کانی ها، چنین براده های درخشانی بر جای مانده است. نکته قابل توجه دیگر اینکه خاک ساحل نقره ای جزیره هرمز، مغناطیس دارد. زیرا از جنس آهن است، اما نگران نباشید. این خاک، تیز و برنده نیست و از قدم زدن روی آن با پای برهنه لذت خواهید برد.

• این صدای تیشه از فرهاد نیست

زیبایی های جنوب غرب جزیره به همین جا ختم نمی شوند. صدای «هو هو» دره تندیس ها صدای تیشه فرهاد نیست بلکه آب و باد دست به دست هم داده اند و با فرسایش خاک شگفتی آفریده اند.

سریه هوا بودن اگر چه خوب نیست، اما اینجا جایی است که باید تمام مسیر سر به آسمان داشته باشید که مبادا هنری از طبیعت از دیدتان پنهان بماند، هر تندیس به شمایی است که اگر قوه تخیلتان قوی باشد می توانید مجسمه انواع حیوانات از اژدهای افسانه ای گرفته تا مرغ و خروس خانه مادر بزرگه را در آنجا ببینید.

• آرامش در موسیقی راز آلود

حال اگر احساس خستگی می کنید یا در سرزمین سکوت بگذارید و انرژی دریافت کنید. در دره سکوت، نمک ها همانند گیسوان آبشار از کوه سرزیر شده اند و شما در میان این گیسوان پریشان به آرامشی عجیب دست خواهید یافت.

نمک موجود در این دره قادر به دفع انرژی منفی از شماست و شما با حال خوشی این مکان را ترک خواهید کرد. ساحل لاک پشت ها، جنگل های حرا، دشت آهوان، خانه جری پولاک، موزه دکتر نادعلیان و بازارچه های محلی و هزاران جاذبه دیدنی دیگر در این جزیره اسرار آمیز و بکر که در آن خبری از وسایل نقلیه شخصی نیست، شما را به دیدن و ماندن فرا می خواند. شب های زیبای جزیره و زدن چادر در کنار ساحل و استفاده از سکوت رمز آلود و آرام بخش جزیره همراه با موسیقی امواج دریا و همچنین شنیدن موسیقی سنتی «زار»، «هوزار» و «لیوای» هرمز تجربه ای بکر است که هرگز فراموش نخواهید کرد.

خشک کردن ماهی در جزیره هرمز معمولاً کار خانم هاست

نان تموشی، صبحانه ساده ای است برای اهالی جزیره هرمز

زنان هرمزگانی با هنر گلابتون دوزی، شناخته شده اند